

Landsmøde i Netværk mod svinefabrikker

Domen, Århus | 7. marts 2020 | Kl. 10-16.30

Arrangør: Netværk mod svinefabrikker

Ca. 65 personer var mødt op på dagen (Corona holdt flere væk). **Kristine Clement**, Greenpeace, bød velkommen og fortalte om dagen, netværket og udviklingen på området. Et GIS-kort, der viser tætheden af svinefarme, taler sit eget tydelige sprog: <http://www.gis34.dk/map.aspx?caseid=409>.

Niels fra Noah havde sikret de gode omgivelser og fortalte kort om bæredygtighedsprojektet Domen.

Helene Meden Hansen, økologisk landmand og medstifter af Miljøforeningen på Tuse Næs, nævnte foreningsdannelsen senere på dagen og lancerede "**Svinesangen 2020**"

<https://www.youtube.com/watch?v=D3uheWPLVDg>, som vi sang.

Første oplæg (kl. 11-12): "**Vi vil have liv, lykke og velfærd på landet - NU**"

v/**Kjeld Hansen**, økologisk landmand, forfatter og journalist.

KH tog udgangspunkt i Fru Jakobsen, hans egen første so, og talte om svin som kloge væsner med bl.a. behov for at rode i jorden, hvilket står i kontrast til den systematiske mishandling af svin i industriens enorme stalde i dag. KH fik en hjælper på scenen til symbolsk at klippe halen af en grise-bamse. Halekupering er fx forbudt pr. EU-lov. Ikke desto mindre foregår det rutinemæssigt. Halerne brændes af, når smågrisene er fire uger gamle. Der er en videnskabeliggørelse af at gøre svineproduktion så effektiv som muligt, hvilket presser dyrene til det yderste, langt væk fra det, der er naturligt for dem.

Mette Frederiksen siger, at Danmark er et landbrugsland. Men iflg. KH har en uansvarlig politik med fortsat hektarstøtte og liberalisering af landbruget taget til over de sidste 20 år. Resultatet er en centralisering, hvor jorden ejes af ganske få. Fædrene og investorer har købt al jorden, de unge kan ikke komme til. Gennemsnitsalderen på landmænd er 59 år. 44% af lønarbejdere i dansk landbrug er østarbejdere. KH drømmer om en demokratisk jordfordeling fx ved, at staten køber konkursramte landejendomme op og fordeler brug på fx 800 ha på mange flere matrikler. Dermed bliver der mange flere familier på landet.

Landbruget er desuden forgældet og på støtten. Tal fra Danmarks Statistik viser, at landmænd får lige så meget i tilskud som de tjener, dvs. det er en skidt forretning. Lars Rohde, nationalbankdirketør, forstår ikke, hvorfor landbruget ikke kan få lov at gå fallit i fred. Under skrivningen af KHs seneste bog, "Farvel til dansk landbrug", fandt han følgende sammenligning mellem Holland og DK, der er næsten lige store: Hollænderne er 17 mio. indb. Vi er 6. De dyrker 48% af deres land, vi dyrker 62%. De eksporterer for 696 mia. kr. Vi for 92 mia. kr. Det er hele 7,5 x mere. **Vi skal ikke producere mere af noget, der er billigt. Vi kan ikke konkurrere på pris. Vi skal specialisere os i at eksportere noget, der koster kassen.**

Når Kina er kommet sig over svinepesten, vil der komme en voldsom overproduktion, og så klapper det sammen. Ved kødpriser under kr. 8.30/kg, tjener danskerne ikke penge mere. Lungesygdommen PRRS-virus er fundet på bedrifter og på ornestationer. Det er også en trussel.

Danish bacon. Læs på pakken fra: GE. COOP henter stort set alt i PL. Det er billigere at få det slagtet i Tyskland og Polen, hvor lønniveauet er lavere. Skulle COOP købe dansk svinekød, når de kan få det hele billigere i udlandet? **Sært, at vi bliver ved med at insitetre på at være et landbrugsland. Lad os bruge 80% af landbrugslandet til andre ting end dyrefoder.**

Hvad angår klimaet, står landbruget for et sted mellem ¼ og 1/3 af udledningen af klimagasser. Økologi er ikke svaret mht. drivhusgasser. BESKÆR produktionen og kødforbruget. The Lancet slog alarm. Forbruget af oksekød skal ned med 80% på verdensplan. MINDRE KØD, MERE GRØNT som Greenpeace siger.

KH pointerer, at vi alligevel er nået langt med den holdningsændring, der skal til. Han brugte 10 års forsider fra Samvirke som illustration. I 2011 blev der gjort grin med at spise grønt: en fyr var afbilledet med kanintænder. I 2018 – hvad skal der være i burgeren fremover, når vi ikke længere skal have bøf? Seneste nummer af Samvirke fra marts 2020 har titlen: Om lidt drikker vi mælk uden ko. (Hvilket er en god forretning at få 10 x så meget ud af foderet...) Men vi er ikke i hus. Vi vil have gårde, ikke fabrikker, og det gælder også i andre lande. 40.000 tyskere er på gaden hvert år i Berlin i januar for at få et andet landbrug.

Kjeld Hansen solgte sin nyeste bog "Farvel til dansk landbrug" i pausen, hvor folketingsmedlem **Zenia Stampe** (R) dukkede op. Hun er meget optaget af sagen (se hendes Facebook) og blev resten af dagen.

Andet oplæg (kl. 12.15-13): "**Sundhedsrisikoen ved at være nabo til en svinefabrik**" v/**Kristian Sloth**, landbrugspolitisk rådgiver hos Greenpeace og **Jakob Bønløkke**, overlæge i Arbejds- og miljømedicin ved Aalborg Universitetshospital.

KS lagde ud med at vise de sidste 8-9 minutter af hans dokumentar "**Nabo til en svinefarm**" https://www.youtube.com/watch?v=eyJFSm_Fyf8 Søren Hansen, kemiingeniør, siger i filmen, at han er bekymret for stofferne, gødning i luftform. De aromatiske forbindelser kan give varig skade. Gyllelugt? Nej, det er kemikaliespredning. I luft, støv, dråber og mikroorganismer fra svinefabrikker har forskere fundet 100vis af skadelige stoffer. Er der cocktail-effekt?

Når vi intensiverer landbruget, får vi flere og flere landmænd, der ikke kan tåle det inde i staldene. Symptomer er luftvejslidelser, kvalme, diarré, hævede øjne og svælg, og det gælder også naboer til svinefarme. Der findes talrige udenlandske studier, men **danske undersøgelser på området glimrer ved deres fravær**. I Holland har regeringen undersøgt sagen og afsat 200 mio. EUR til et "Pig Farming Closure Scheme", hvor landmænd betales for at standse produktionen permanent. I DK klager borgere fra næsten hele landets kommuner over svinefabrikkerne, og med den seneste lovændring fra 1. aug. 2017 kan borgmesterne kun sige ja, når svinefabrikanterne vil udvide. Er det rimeligt? KS har kontaktet bl.a. miljøminister Lea Wermelin (S), der har set filmen og sat en undersøgelse igang.

Jakob Bønløkke, miljømediciner, lungespecialist og forsker, tog over. Han har lavet feltundersøgelser blandt ansatte i svinestalde. Han talte om, hvad forskning på området viser, og hvordan man laver den.

JB kender ca. 30 videnskabelige undersøgelser på området fra fx USA, Canada, Holland og Tyskland. De starter tilbage i 80'erne, så det er ikke nyt at tale om helbredseffekter ifbm. svineopdræt. Når dyrene går tæt sammen i tusindvis medfører det problemer for både dyr, mennesker og miljø. I USA og Canada findes nogle enorme staldanlæg. Gylle pumpes ud i store søer, der kan oversvømme store områder omkring de store stalde, hvor der ofte er langt til nærmeste nabo. Vi målte på lungefunktion på staldarbejdere før og efter en arbejdsdag. På bare én dag påvirkedes lungefunktionen negativt. Det svarer

til at ryge en pk cigaretter om dagen. Arbejderne burde bruge maske, men det gør de ikke i praksis. Lungefunktionen var mærkbart forbedret, når arbejderne kom tilbage fra ferie.

Forskerne taler om fire grader af påvirkning: gener, symptomer, sygdomstegn og egentlig sygdom. JB har mest forstand på det, der sker inde i staldene, men mener ikke, at vi behøver at vente på, at naboer bliver syge. Vi bør handle på gener og symptomer. De er lette at forklare. Om man kan blive syg er sværere at dokumentere. Han kender 30 studier, der påviser sammenhæng i alle fire grader. Eksem, nedsat lungefunktion og sygdomme som lungebetændelse, depression og astma.

Som lungespecialist er JB især interesseret i effekter på luftvejene. Der findes en hollandsk undersøgelse af 2500 naboer til svinefarme. Der blev målt lungefunktion og svaret på spørgeskema hver dag i tre måneder. Der blev også dagligt lavet målinger af NH₃ (ammoniak) og partikler, lugt, vind og vejr. Dage med højt NH₃ kan ses på lungefunktionen, og folk med KOL får det værre. Der er mange parametre og mange usikkerheder. Det bør undersøges over år, så vi kender helbredet før under og efter. Det er DYRT at lave, men det skal til, hvis det skal undersøges ordentligt i DK.

”Men egentlig ved vi nok,” sagde Jakob Bønløkke. ”Lad os handle på det, vi ved!”

Frokost – vegansk. I pausen fik folk, der havde lyst, taget portrætter til brug for kampagner hos Greenpeace og netværket/landsforeningen.

Næste indlæg (kl. 14-14.25): **”Dyrevelfærdsproblemer i intensiv svineproduktion”**
v/Anna Kornum, forskningskonsulent og faglig rådgiver for Anima.

Antallet af landbrug falder – antallet af svin stiger, og driften intensiveres. Der produceres ca. 32,7 mio. svin i Danmark årligt, og der er et spild på ca. 9,5 mio. døde blandt især pattegrisene. Der bruges i gennemsnit 15,2 min. pr. slagtesvin i dets levetid. Det er ikke ret længe.

Svin er fantastiske dyr. De kan genkende sig selv i spejlet og drage nytte af det til at få mad. Intelligensmæssigt er de som en 5-årig. Det er en tragedie, at de begavede dyr tilbringer deres liv i mørke, stimulfattige miljøer. De har nogle naturlige adfærdsbehov og bliver frustrerede, hvis de ikke har fx rode- og beskæftigelsesmateriale. AK talte om dyrevelfærdens fem friheder fx frihed fra sult og tørst, fra ubehag, fra smerte, skade og sygdom og frihed til at rode.

Sodødelighed er stigende. Pattegrisedødelighed lige så og er nu på 22%. Der går enorme summer på avlsarbejde. Bivirkninger kan fx være leverdrejning. Der selekteres på kuldstørrelsen. Der var 11,6 pr. kuld i 1992 – nu er der næsten 19. De store kuld giver delfingrise. Delfinformen betyder, at de ikke har fået nok næring i livmoderen. Hver femte gris har det. Er en pattegris for svagelig, bankes den ihjel ved at blive knaldet ned i gulvet. Mindre kuld giver en større fødselsvægt pr. pattegris, og der er patter og råmælk til alle. At lade de små gå længere hos soen vil styrke trivsel og immunforsvar.

75% af antibiotika i landbruget går til svin, der bliver syge, pga. den lave fødselsvægt, tidlig fravæning og fordi, de går alt, alt for tæt. Zink gives i stedet for antibiotika og går via svins gylle ud på marken. Det er en miljøgift, der også fordrer resistens, og som udfases i 2022. 75 tons brugt i 2018.

Så er der MRSA, PRRS, de alt for lange dyretransporter og mishandling med tatoveringshammer og lænker. Det kan man se på kødet på slagterierne. Anima arbejder bl.a. for at stoppe svigtet af de danske grise.

Indlæg (14.25-14.45): ”Inspiration og erfaringer ift. høringer og klager”

v/Helene Meden Hansen, økologisk landmand og medstifter af Miljøforeningen på Tuse Næs.

HMH har boet på Tuse Næs det meste af sit liv og mærker tydeligt intensiveringen hos svineavlerne. Hun er nabo til flere, og en svinefabrikant har en ansøgning inde hos Holbæk Kommune om en udvidelse på mellem 50-70.000 svin. I nærheden ligger desuden et Natura2000-område. Det er de dirkede årsager til stiftelsen af Miljøforeningen på Tuse Næs, der på rekordtid fik 600 medlemmer fra hele landet. Hun får mails hver uge fra svineramte og har skrevet med mange af dagens deltagere i salen.

Som det er nu, favoriserer loven forurendede industrivikrsomhed i landzone. Lokalpolitikere skal ikke tage stilling. De skal bare sige ja. Derfor siger hun: ”Lav lokale foreninger. Det er en kamp som er hård at tage alene. Sammen er vi stærkere”. Man kan bedre have anonymitet end ved en individuel klage. Det tavse flertal skal have stemme. Der er nu fire lokale miljøforeninger i Holbæk Kommune mod svineindustri og biogasanlæg. At lave en forening er et politisk signal, og man bliver klageberettiget, hvis man har en natur-/almennyttig formålsparagraf. Ejer man selv mere end 2 ha jord, har man også landbrugspligt og er dermed sidestillet med ansøger, og kan kun klage, hvis man er med i en forening. Landsforeningen vil også stå stærkere med mange små foreninger.

Hvad kræver det at lave en forening? En årlig generalforsamling, en bestyrelse (hvor I laver det, I laver i forvejen), et sæt vedtægter og underretning af kommunen. Alt sammen noget, der findes skabeloner til, der bare skal rettes lidt til. **Skriv til info@landmodsvin.dk, hvis du vil have materiale til at lave en lokalforening tilsendt.**

Vedr. sagsbehandling, høringsvar, indsigelser, klager. Sjovt nok kommer udvidelser altid til høring lige op til en ferie. Hold øje med kommunens hjemmeside og din e-boks. Først er der kommentarhøring i 14 dage. Kommunen skal svare og kvittere. Selve høringen er typisk 4 uger. Efter ca. 1 måned kommer miljøtilladelsen og derefter er der mulighed for formelt at klage over afgørelsen. Pris: kr. 1800 for en forening at klage gennem Nævnenes Hus, kr. 900 for en privatperson. Får man medhold helt eller delvist, får man pengene tilbage.

Skriv kort. Ingen har tid til at læse. Hold jer til facts og det formelle. Brug jeres netværk. Gå til byrådet. Søg aktindsigt. Lav underskriftindsamling, det kan ansøger ikke lide. Skriv læserbreve. Stil sprøgsmålstegn. Forhal processen. Træk tiden ud. Lav larm. Giv kommunen en møgsag. Gør det, selvom det er hårdt!

For som nabo til en svinefarm falder din ejendomsværdi med 20-30%, din livskvalitet falder, og der er en øget sundhedsrisiko og der er støj, lugt trafik og fluer. NATUREN ER TRUET. Biodiversitet, vand, miljø, natur. Det er ikke kun din eksistens – det er nationens.

Husdyrbrugsloven og Bekendtgørelsen er de vigtigste love. Den ny lov fra 1. august 2017 er en lempelse af tidligere lovgivning. Så er der BAT – bedst anvendelig teknologi. Proportionalitetsprincippet og miljøkonsekvensrapporter. Det med sundheden ligger herunder. Lugt. Transport.

Arealinformation – Danmarks miljøportal. Siden er et godt værktøj, der fx kan måle afstand og har GIS-kort. <https://arealinformation.miljoportal.dk/html5/index.html?viewer=distribution>

Et Natura2000-område er en gave til dig, der vil klage. Når der er en påvirkning (fx ammoniakafsætning), er der håb for din indsigelse. Stor vandsalamander, vær obs på den.

Vær opmærksom på det, når et husdyrbrug søger om overgang til nye regler. Før 1. aug. 2017 talte man dyreenheder, nu tæller man areal. En overgang til de nye regler kan i praksis betyde, at der kan

være tale om en udvidelse frem for en forbedring for de omkringboende. Vi har oplevet, at der blev søgt om en højere skorsten (en forbedring(?!)) til at sprede ammoniakken ud over et større areal, og *samtidig* en overgang til de nye regler, hvor der kunne komme 40% flere grise ind af bagdøren. Overskriften i avisen var, at der blev protesteret mod en forbedring for naboerne. Derfor: kommunalpolitikerne – hjælp dem! I Holbæk er de begyndt at lytte. Der er også fire miljøforeninger nu. Man ser sager med en fordobling af antal svin hos en farm - men en halvering af emissionen. Hvordan hænger det sammen? Det gør det ikke!

Lugt. Der findes en OML-lugtberegningsmodel og OU-enheder og begge skal være overholdt. Har I landbrugspligt, skal I finde jer i hvad som helst. Man er bedre stillet ved at bo i et industriområde end i et landbrugsområde. Kommuner vil ikke lave luftundersøgelser, for det er dyrt. Derfor må vi selv tage fat.

Herefter var der workshops med oplægsholderne for dagens fire forskellige temaer.

Sidste taler (kl. 15.45-16): **”Giv kommunerne retten til at sige nej til svinefabrikker tilbage”**
v/ Søren Egge Rasmussen, folketingsmedlem for Enhedslisten.

SER havde været til møde i Økologisk Landsforening samme dag. Han er glad for, at han ikke bor tæt på et svinebrug. 2 km væk fra ham er der en landsby, hvor de er svineramte. Tendensen er flere dyr på færre hænder. Max grænser er ophævet. I Esbjerg Kommune ligger en ansøgning om godkendelse til 3.800 stykker kvæg. Skal Danmark være et mælkepulverland?

Praksis er urimelig på mange måder. Lange dyretransporter af smågrise til opfødning. Langt flere grise i vores land end her er plads til. Soyaen fra Sydamerika gør, at vi kan have så mange dyr. Hvordan kan vi sige nej, spørger kommunalpolitikerne? **Enhedslisten foreslår at rulle lovgivningen tilbage til før ændringerne 1. aug. 17**, så kommuner igen kan give afslag. (Forslaget er vedhæftet).

Vil der være flertal for det? Partier bliver påvirket af den stemning, der er. **Lav larm inden behandlingen i Folketinget d. 23. april**. Henvendelser til politikerne er med til at nuancere en behandling. Forslaget kan stemmes ind. Debat om dyrevelfærd er velkommen, hvor man lader sig inspirere af de økologiske krav, hvor kvæg fx skal på græs 150 dage om året. Tag ud og se på det, når dyrene bliver lukket ud, så er man ikke i tvivl. De usynlige husdyr er et problem. Man kan godt leve af at have 50 køer. Der er al mulig grund til at tage en debat om den måde det foregår på. Er der sundhedsrisiko? Vi har i EL bedt miljøministeren sende det videre til sundhedsministeren. SER sluttede:

”Det er muligt at præge den debat. Fortsæt med at gøre opmærksom på det her!”

Derefter stiftedes **”Landsforeningen mod svinefabrikker”**. Helene Meden Hansen ledte os gennem punkterne i generalforsamlingen. Otte personer meldte sig til bestyrelsen. Hjemmeside: **landmodsvin.dk**. Vi sluttede af med at synge **”Svinesangen 2020”** en gang til. Stemningen var høj efter en fantastisk dag. Der findes et særskilt referat for stiftelsen af landsforeningen (vedlagt).

Tusind tak fra planlægningsgruppen til alle for det, I hver især bidrog med på dagen!

Referent: Arendse Plesner.